

V této práci bych chtěl nastínit jedno z nejdiskutovanějších témat tuzemské teorie trestního práva několika posledních let - problematiku trestní odpovědnosti právnických osob. Ony nejednou vášnivé diskuse na toto téma vyplývají především z faktu, že soudobý český právník odchovaný evropskou kontinentální tradicí pokládá za naprosto samozřejmou ideu individuální trestní odpovědnosti fyzických osob, kterou tak mnohdy považuje za jedinou možnou. Utvrzuje ho v tom nejen platný trestní zákon v ustanovení o pachatelství a o zavinění, přestože otázku odpovědnosti právnických osob výslovně neřeší, ale též trestněprávní nauka. Vždyť všichni čelní představitelé české hmotně právní teorie minulého století, z nichž příkladmo jmenujme Kallaba, Solnaře, Nezkusila, Kratochvíla nebo Novotného, stojí jednoznačně na pozici individuální trestní odpovědnosti fyzických osob.¹

Česká trestněprávní nauka i praxe vycházely dosud většinou z názoru, že právnická osoba je fikcí, umělou konstrukcí bez reálného podkladu, nemá vůli, bez vůle není viny, a tedy ani trestní odpovědnosti. Právnické osoby nejsou způsobilé jednat v trestněprávním smyslu, jak to vyžaduje objektivní stránka skutkové podstaty trestného činu. Trestní odpovědnost právnických osob není slučitelná s pojetím trestního práva budujícím na individuálním zavinění (tradiční trestní právo je spjato s psychickými stavy, které mají svůj smysl jenom ve vztahu k fyzické osobě) a s koncepcí trestu, která vedle účelu ochrany obsahuje i prvek odplaty. Individuální preventivní působení na pachatele je nezastupitelným prostředkem generální prevence. Trestní odpovědnost právnických osob stírá osobní diferenciaci této odpovědnosti, a tedy oslabuje výchovnou funkci trestního práva.²

V poslední době se však vzhledem ke společenským (a ekonomickým) změnám stále silněji ozývají hlasy požadující zavedení trestní odpovědnosti právnických osob, která by se uplatňovala kumulativně s trestní odpovědností osob fyzických. Důvodů je více. V první řadě je třeba si přiznat, že individuální trestní odpovědnost v prostředí překotného nárůstu faktického vlivu právnických osob především v ekonomické sféře

---

¹ Musil, J.: Trestní odpovědnost právnických osob – ano či ne? Trestní právo, 2000, č. 7-8.

² Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 2. aktualizované vydání. Linde Praha, a.s. Praha 2006, str. 180.

již není schopna zabránit stále častěji se vyskytujícím negativním důsledkům jejich činnosti. Jsou to totiž právě právnické osoby, které dnes ovládají většinu světového obchodu, a odvrácenou stranou tohoto vlivu je pak kriminalita páchaná za účelem dalšího navýšení zisků těchto ekonomických gigantů. Mnohdy tak u nich dochází k prorůstání kriminálních aktivit do vlastního legálního předmětu jejich podnikatelské činnosti.